

SPIS TREŚCI

I. STUDIA I ROZPRAWY

ZBYSZKO MELOSİK, <i>Słoneczne (poza-kulturowe) wakacje – tożsamość typu all inclusive</i>	7
SEBASTIAN CISZEWSKI, <i>Wychowanie – kulturowe konteksty w ponowoczesnym świecie..</i>	25
MAREK KONOPCZYŃSKI, <i>Przemiany tożsamościowe nieprzystosowanych społecznie w procesie destygmatyzacji</i>	35
DZIERŻYMIR JANKOWSKI, <i>Ludzie starzejący się. Edukacja, aktywność kulturalna i rekreacja (Szkieł diagnozy i prognozy)</i>	57
EWA SKIBIŃSKA, <i>Badania biograficzne – dylematy metodologiczne (wybrane zagadnienia)</i>	77
ALINA SZCZUREK-BORUTA, <i>Kapitał społeczno-kulturowy i poczucie tożsamości wielowymiarowej na Śląsku Cieszyńskim</i>	87
KATARZYNA GÓRAK-SOSNOWSKA, <i>Kobieta w świecie islamu. Wyobrażenia polskich licealistów i możliwości ich modyfikacji</i>	105
MONIKA BARTKOWIAK, JOANNA SZLAPIŃSKA, <i>Praktyka zawodowa jako element kształcenia przyszłych doradców</i>	117
JOANNA JARMUŻEK, <i>Poczucie sensu życia a aktywność życiowa na przykładzie pracoholizmu</i>	137
ANNA WAWRZONEK, <i>Partnerstwo społeczne na terenie społeczności lokalnej jako forma przeciwdziałania bezrobociu</i>	151
BEATA PAWŁOWSKA, <i>Proces socjalizacji wtórnej w organizacji</i>	167
ADRIANNA NIZIŃSKA, EWA KURANTOWICZ, <i>(Naj)trudniejsze podróże edukacyjne. Szkoły dla dorosłych w zmieniających się społeczno-kulturowych kontekstach</i>	185
ALENA VALIŠOVÁ, <i>Problems of authority in education</i>	201
KINGA KUSZAK, <i>Udział uczniów w dyskursie edukacyjnym. Analiza na podstawie badań dzieci o różnym poziomie samodzielności</i>	209
MARIA P. STASIAKIEWICZ, <i>Sztuka pisania. Koncepcja kształtowania gotowości do nauki pisania oraz początkowej nauki pisania z wykorzystaniem naturalnej aktywności rysunkowej dziecka</i>	223
MARIUSZ DEMBIŃSKI, <i>Uczenie się poprzez rytuały</i>	239
TOMASZ HERZOG, <i>Non scholae sed vitae discimus</i>	251

II. RECENZJE I NOTY

H.R. Schaffer. <i>Rozwój społeczny. Dzieciństwo i młodość</i> , Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2006 (HANNA KRAUZE-SIKORSKA, KINGA KUSZAK)	261
<i>Terapia dzieci i młodzieży. Metody i techniki pomocy psychopedagogicznej</i> , pod red. Iwony Dąbrowskiej-Jabłońskiej, Oficyna Wydawnicza Impuls, wyd. 2, Kraków 2008 (KLAUDIA MIKOŁAJCZYK)	265
<i>Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji naukowej „Mężczyzna w rodzinie i społeczeństwie – ewolucja ról w kulturze polskiej i europejskiej od średniowiecza do końca XX wieku”, Ciężań, 9–11 września 2007</i> (KATARZYNA KABACIŃSKA, KRZYSZTOF RATAJCZAK)	267

III. Z ŻYCIA NAUKOWEGO

Sprawozdania z działalności zakładów Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM:

Zakład Metodologii Pedagogiki (JANUSZ GNITECKI, BARBARA ŁASKOWSKA)	271
Zakład Polityki Oświatowej i Edukacji Obywatelskiej (BEATA KWARCIŃSKA, IZABELA CYTLAK)	276
Zakład Resocjalizacji (MACIEJ MUSKAŁA)	282

IV. WSPOMNIENIA

<i>Pamięci prof. zw. dra hab. Janusza Gniteckiego</i> (MARIUSZ DEMBIŃSKI)	287
<i>Pamięci prof. zw. dra hab. Józefa Skrzypczaka</i> (ELŻBIETA KUREK, RENATA KONIECZNA- -WOŹNIAK)	289
Informacje o autorach	293

I. STUDIA I ROZPRAWY

ZBYSZKO MELOSIK

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

SŁONECZNE (POZA-KULTUROWE) WAKACJE – TOŻSAMOŚĆ TYPU *ALL INCLUSIVE*

ABSTRACT. Melosik Zbyszko. *Słoneczne (poza-kulturowe) wakacje – tożsamość typu „all inclusive”* [Sunny (non-cultural) vacations – “all-inclusive” type identity]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 7–24. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

In the article the problem of construction of new forms of identity in global culture is discussed. The author concentrates his attention on the paradoxical consequences of „global multiculturalism”, the apogee of which is „all-inclusive”, which absorbs all the cultural differences and which ignores them. The text is illustrated with numerous examples coming from various/different regions of the world.

SEBASTIAN CISZEWSKI

Uniwersytet Łódzki

WYCHOWANIE – KULTUROWE KONTEKSTY W PONOWOCZESNYM ŚWIECIE

*Aby mówić o wychowaniu,
najpierw trzeba dobrze zrozumieć
samą kulturową rzeczywistość,
w której przebiega proces wychowania*
Kasperek, 2002: 41

ABSTRACT. Ciszewski Sebastian. *Wychowanie – kulturowe konteksty w ponowoczesnym świecie* [Upbringing – the cultural contexts in postmodern world]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 25–34. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

Modern world has become a global village and people have a miniaturized reality just for asking. Also the culture and a peculiar process of parenting have changed. Asking question which culture we ask which education. The type of person we should form today is homo transgressivus. The categories that take in importance in the mass culture are freedom and order. The objective of the article is answer on the question: Can we talk about a global community in context of a educating community? Z. Bauman certified that we can only look at post-modernity. However the pedagogy can't stay passive because it's silence could mean it's dead.

MAREK KONOPCZYŃSKI

*Pedagogium Wyższa Szkoła
Pedagogiki Resocjalizacyjnej
w Warszawie*

PRZEMIANY TOŻSAMOŚCIOWE NIEPRZYSTOSOWANYCH SPOŁECZNIE W PROCESIE DESTYGMATYZACJI

ABSTRACT. Konopczyński Marek. *Przemiany tożsamościowe nieprzystosowanych społecznie w procesie destygmatyzacji* [Identity changes of socially unadapted people in the process of destigmatisation]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 35-55. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

The article presents theoretical foundations of the social rehabilitation process defined as a methodical stimulation of identity changes of a deviant. The issue is discussed within a concept of destigmatization process of socially unadapted young people, concerning the development of cognitive and creative structures. The article focuses on theoretical foundations of the social rehabilitation defined from educational, as well as sociological and psychological perspective. Perception of the social rehabilitation process in terms of social and individual (self-consciousness) destigmatisation constitutes a new approach in the social rehabilitation education and is related to a broader concept of creative social rehabilitation.

DZIERŻYMIR JANKOWSKI

*Wyższa Szkoła Humanistyczna
im. Króla Stanisława Leszczyńskiego
w Lesznie*

**LUDZIE STARZEJĄCY SIĘ.
EDUKACJA, AKTYWNOŚĆ KULTURALNA
I REKREACJA
(SZKIC DIAGNOZY I PROGNOZY)¹**

ABSTRACT. Jankowski Dzierżymir. *Ludzie starzejący się. Edukacja, aktywność kulturalna i rekreacja (Szkiec diagnozy i prognozy)* [Ageing people. Education, cultural activities and recreation]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 57–75. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

The quality of life and the social roles performed by elderly people are to a great degree determined by the educational, cultural and recreational activities. The high level of these kinds of activity, which are so important in performing the significant function of intergeneration interference and activation in the life of all the people, depends in turn on the continuation by adult people of attempts at intentional self-creation, i.e. self-education, which is a creative work on one's own further development. This challenge is realised by elderly people most fully in the whole outside of one's profession socialisation-educational, cultural and recreational processes.

EWA SKIBIŃSKA

Uniwersytet Warszawski

**BADANIA BIOGRAFICZNE
– DYLEMATY METODOLOGICZNE
(WYBRANE ZAGADNIENIA)¹**

ABSTRACT. Skibińska Ewa. *Badania biograficzne – dylematy metodologiczne (wybrane zagadnienia)* [Biographical studies – methodological dilemmas (selected problems)]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 77–86. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

The author points to the difficulties facing researchers conducting biographical studies. She formulates three basic methodological dilemmas, which require the author's decision. First dilemma: biographical or autobiographical studies – this requires a decision in terms of understanding and distinguishing between two basic concepts – “biography” and “autobiography”. Second dilemma: the biographical method or a justified questioning of the use of this term – this stems from a different definition of the concept of method by sociologists and pedagogues. Third dilemma: biographical studies, which can be quantitative or qualitative, focus on different paradigms – the positivistic in quantitative and the interpretative paradigm in qualitative studies. The author summarizes by pointing to researchers using terminology connected with biographical studies inconsistently and to them taking different, sometimes opposing, ontological, epistemological and methodical perspectives.

ALINA SZCZUREK-BORUTA

Uniwersytet Śląski
w Katowicach

KAPITAŁ SPOŁECZNO-KULTUROWY I POCZUCIE TOŻSAMOŚCI WIELOWYMIAROWEJ NA ŚLĄSKU CIESZYŃSKIM

Ziemia bywa jak twarz ludzka. Jedna zbiedzona i jakby zgryzotą w zmarszczki pomięta, o wyblakłym spojrzeniu. Inna znowu zamyślona, zamknięta w sobie i smętna. A jeszcze inna surowa. Gdzie indziej hyrna i dumna. I jeszcze inna bywa, przeróżna, jak przeróżne bywają twarze ludzkie. Ale takiej ziemi, która by przypominała uśmiech młodej, zamyślonej dziewczyny, kiedy marzy o pierwszym kochaniu – takich ziem mało. Jedną z nich jest Ziemia Cieszyńska. Według legendy poczęła się ona w osobliwy sposób. Bo oto, gdy Pan Bóg postanowił ją stworzyć, nie rzekł ani słówka, tylko się uśmiechnął. I z tego boskiego uśmiechu miała powstać.

G. Morcinek, Ziemia Cieszyńska, Katowice 1968,
wyd. II poszerzone, Wyd. „Śląsk”, s. 7.

ABSTRACT. Szczurek-Boruta Alina. *Kapitał społeczno-kulturowy i poczucie tożsamości wielowymiarowej na Śląsku Cieszyńskim* [Social-cultural capital and sense of multidimensional identity in Cieszyn Silesia]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 87–104. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

In this present study I will attempt a multilateral presentation of signs of multidimensional identity sense among Cieszyn Silesia inhabitants. I'll indicate the connection between social-cultural capital of this region and process of identity forming. Multidimensional character of functioning of human being implies the necessity of taking the responsibility for one's development in many different planes, e.g. in social, psychic or cultural dimension. Peculiar challenge in pedagogy is the help for the individual in shaping its identity. Particular role in this scope is assigned to intercultural education, which supports the individual in constant creating its own Me and in understanding the world. It requires in the instrumental layer to undertake actions preparing for conscious choice and motivating to make responsible choice.

KATARZYNA GÓRAK-SOSNOWSKA

*Szkoła Główna Handlowa
w Warszawie*

KOBIETA W ŚWIECIE ISLAMU. WYOBRAŻENIA POLSKICH LICEALISTÓW I MOŻLIWOŚCI ICH MODYFIKACJI

ABSTRACT. Górak-Sosnowska Katarzyna. *Kobieta w świecie islamu. Wyobrażenia polskich licealistów i możliwości ich modyfikacji* [Women in the Islamic World. Ideas of Polish secondary school students and ways of their modification]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 105–115. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

The status of women in Islamic world is one of the most intriguing topics related to Islam itself and Muslim countries. It is also a topic that brings rather unambiguous negative associations and is of a great emotional charge. The paper presents ideas of Polish secondary school students on the role and status of women in Islam as well as ways of their modification – basing on an empirical research. Students from 9 Polish secondary schools (half of which took part in a workshop on the Islamic world) filled in a survey. The results indicated that women in the Islamic world are perceived through their limitations, regardless of the gender of the respondent. The workshop provides a way to change this perception, by weakening some of the notions, but still it was not able to eliminate them – what might prove that some of these stereotypes are very deeply rooted.

MONIKA BARTKOWIAK, JOANNA SZŁAPIŃSKA

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

PRAKTYKA ZAWODOWA JAKO ELEMENT KSZTAŁCENIA PRZYSZŁYCH DORADCÓW

ABSTRACT. Bartkowiak Monika, Szłapińska Joanna. *Praktyka zawodowa jako element kształcenia przyszłych doradców* [Traineeship as an indispensable educational element of the future consultant]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 117–135. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

The present paper shows the results of the research on the accomplishment of the traineeships by the students of the Master's programme in vocational and personnel consultancy at the Faculty of Educational Studies at Adam Mickiewicz University in Poznań.

Taking into account the rising and dynamically changing requirements of the present employers, the authors of this paper pay attention to the need for moderating the educational programmes, among other things, those of the graduate studies. The currently realised models of education, apart from offering the theoretical knowledge, provide the students with the practical skills through the traineeship. The skill in putting the theoretical knowledge into practice is especially important in the line of work of a vocational consultant. The vocational consultant is one of the most desired and required professions on the present and future job market, since such a person helps in planning and developing someone's professional career.

The research results that are presented in the article are based on the analysis of the reporting documentation from the students' traineeships in 2005–2007. The results show that the multifaceted cooperation between the university and the consulting institutions is an effective way of gaining the practical knowledge by the students, which is necessary for their future professional career

JOANNA JARMUŻEK

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

POCZUCIE SENSU ŻYCIA A AKTYWNOŚĆ ŻYCIOWA NA PRZYKŁADZIE PRACOHOLIZMU

ABSTRACT. Jarmużek Joanna. *Poczucie sensu życia a aktywność życiowa na przykładzie pracoholizmu* [The feeling of the sense of life and activity in life on the example workoholism]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 137–149. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

The article concerns the importance of developing a mature sense of life, its importance in creating and living a meaningful and worthy life. The main assumption of the paper touches the problem of workoholics. The author perceives the source of workoholism in the lack of sense of life, in living the life itself and neglecting the need of developing own sense of life, which is treated as an important guideline.

ANNA WAWRZONEK

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

PARTNERSTWO SPOŁECZNE NA TERENIE SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ JAKO FORMA PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU

ABSTRACT. Wawrzonek Anna. *Partnerstwo społeczne na terenie społeczności lokalnej jako forma przeciwdziałania bezrobociu* [Social partnership in the area of a local community as a form of counteracting unemployment]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 151–166. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

The aim of this article is to present praxeological premises concerning the building social partnership in the area of the local community as an effective form of counteracting unemployment. The reflections presented are the result of comprehensive and multiaspectual studies conducted in 2004 in the Wielkopolska voivodeship in the area of selected local communities. In this article the author emphasises that partner activities have become in recent years a solution which in recent years has become more and more important in the practice of the local and regional economic development and in solving social problems including those also problems of labour market. Taking into consideration the fact that of fundamental importance in case of social partnership is engagement of proper partners, both from the point of view of tasks undertaken as well as from the point of view of creation of the climate of mutual trust, the author proposes her own conception of local partnership.

BEATA PAWŁOWSKA

Uniwersytet Łódzki

PROCES SOCJALIZACJI WTÓRNEJ W ORGANIZACJI

ABSTRACT. Pawłowska Beata, *Proces socjalizacji wtórnej w organizacji* [Process of secondary socialisation in organisation]. Studia Edukacyjne nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 167–183. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

This study presents the complexity and significance of the process of socialisation of an employee through adoption/acceptance of a role compatible with the ideology of a corporation so that there could be rise a fully formed reflected ego. The reflections in this article are a result of many participating hidden observations conducted by the author in the organisation of the chain sales system in the years 1997-2002 and during trainings and other organisational meetings of sales representatives operating in the food sector and random interviews with persons working as sales, medical and pharmaceutical representatives. In conclusion it was found that many people through organisational procedures inculcated by corporations become valuable workers, who are satisfied with their achievements and their work, that the process of forming positive identification of an employee with their company or educational institution is both a needed and natural phenomenon.

ADRIANNA NIZIŃSKA, EWA KURANTOWICZ

Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

(NAJ)TRUDNIEJSZE PODRÓŻE EDUKACYJNE. SZKOŁY DLA DOROSŁYCH W ZMIENIAJĄCYCH SIĘ SPOŁECZNO-KULTUROWYCH KONTEKSTACH

ABSTRACT. Nizińska Adrianna, Kurantowicz Ewa. *(Naj)trudniejsze podróże edukacyjne. Szkoły dla dorosłych w zmieniających się społeczno-kulturowych kontekstach* [The (most) difficult educational travels. Schools for adults in the changing socio-cultural contexts]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 185–200. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

In the article the authors concentrate on the area of formal education of adults the so called second chance in education (educational chance?) (secondary and vocational education for adults; public and private; extramural and evening courses). This area for our studies of the problem of access and identity of the studying adults was selected by the authors for several reasons. First, history and modern times of this area of education in Poland show changes in its basic functions – from the compensation, through emancipation to economic one. Frequent co-occurrence of these functions and return to tasks that have been abandoned by this sphere of adult education are the result of the changing socio-cultural contexts. It is just these contexts which construe/create conditions of access to education and identity of those learning/studying in schools for adults. Second, the selected area of adult education is now developing according to the dominant logic of market, that is it is directed to the needs of “clients-pupils”, and the process of learning/teaching which is realised is subordinated to the economic goals and strategies. Third, this area of education of adults is left out of consideration in pedagogical research, and particularly in the educational policies of the state.

ALENA VALIŠOVÁ

*University of Charles
Prague, Czech Republic*

PROBLEMS OF AUTHORITY IN EDUCATION

ABSTRACT. Vališová Alena. *Problems of Authority in Education*. Studia Edukacyjne nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 201–207. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

In this article the author discusses the problem of authority. First, authority is defined and different types of authority are discussed/presented in some detail. However, the main subject of the article is authority in relation to education. The author presents her views concerning the authority as a social relationship the author explains its links with education. She tells about the “leading” role of a parent, teacher and lecturer and the “following” role of a child, pupil and student. Both roles help each other, they tend to be mutually balanced and are complementary although asymmetrical. In conclusion the author mentions problems connected with authority that are encountered in her country. Czech Republic, but also in other countries.

KINGA KUSZAK

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

UDZIAŁ UCZNIÓW W DYSKURSIE EDUKACYJNYM. ANALIZA NA PODSTAWIE BADAŃ DZIECI O RÓŻNYM POZIOMIE SAMODZIELNOŚCI

ABSTRACT. Kuszak Kinga. *Udział uczniów w dyskursie edukacyjnym. Analiza na podstawie badań dzieci o różnym poziomie samodzielności* [Pupils' participation in educational discourse. Analysis based on studies of children at a different level of self-independence]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 209–222. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

The article focuses on the issue of how children, that differ in terms of self-independence, work during the lessons. The author, taking into consideration her own studies, analyses some aspects of children's behavior in the lesson course. She concentrates not only on the description of the students' functioning but also the teachers' and presents different methods of coming into and maintaining the contact, expressing own opinions, questioning and answering the questions. In the article various strategies of work during the lessons without one's help are demonstrated, with regard to self-independent, commonly self-independent and non self-reliant students' needs. At the end of the article she refers to the lack of the partnership and the real dialogue between the teachers and the students.

MARIA P. STASIAKIEWICZ

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

SZTUKA PISANIA. KONCEPCJA KSZTAŁTOWANIA GOTOWOŚCI DO NAUKI PISANIA ORAZ POCZĄTKOWEJ NAUKI PISANIA Z WYKORZYSTANIEM NATURALNEJ AKTYWNOŚCI RYSUNKOWEJ DZIECKA

ABSTRACT. Stasiakiewicz Maria P. *Sztuka pisania. Koncepcja kształtowania gotowości do nauki pisania oraz początkowej nauki pisania z wykorzystaniem naturalnej aktywności rysunkowej dziecka* [The art of writing. Conception of forming readiness to learning writing and the primary learning of writing based on the natural drawing activity of the child]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 223–237. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

It has been observed that more and more children have difficulties with mastering the writing techniques. This fact obliges us to ask a question about how much the proposed models of writing and methods applied in the teaching of writing help children to master writing techniques and how much they can make this process difficult. The article undertakes just this problem. It presents a conception of teaching writing technique to pupils based on the natural drawing activity of children and analysis of graphic models of letters and their combinations in words which are found in the commonly used handbooks. The process of teaching writing technique is also considered in the context of its influence on the image of the children themselves and on their self-evaluation.

MARIUSZ DEMBIŃSKI

*Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu*

UCZENIE SIĘ POPRZEZ RYTUAŁY

ABSTRACT. Dembiński Mariusz. *Uczenie się poprzez rytuały* [Learning through rituals]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 239–249. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

Educational proposal of subordinating models of learning to the culturally ritual [ritualised] forms. In the models are contained experiences of individuals with the interpretatively systematised norms, which are realised [implemented/fulfilled] through rituals. Thus, the aim of this article is to draw/derive knowledge on the ritual of such a universal model of “learning through the ritual”, which would be a basis of different models of learning in general.

TOMASZ HERZOG
University of Maine

NON SCHOLAE SED VITAE DISCIMUS

ABSTRACT. Herzog Tomasz. *Non scholae sed vitae discimus* [We do not learn for the school, but for life]. *Studia Edukacyjne* nr 8, 2008, Poznań 2008, pp. 251–260. Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978-83-232-1984-2. ISSN 1233-6688.

The author, Polish sociologist and educator, teaching at the University of Maine at Presque Isle (USA), argues that, despite profound increases in many important areas, American colleges have to help their students improve in writing, critical thinking, character building, citizenship skills and knowledge, in preparing for a global society. Herzog argues that it should be closely watched by Polish scholars and educators.

III. Z ŻYCIA NAUKOWEGO

SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI ZAKŁADÓW WYDZIAŁU STUDIÓW EDUKACYJNYCH UAM

ZAKŁAD METODOLOGII PEDAGOGIKI

Kierunki badań statutowych w Zakładzie Metodologii Pedagogiki obejmują następujące tematy badawcze:

- Podstawy współczesnej pedagogiki
- Metodologia badań pedagogicznych
- Konstruowanie i weryfikacja programów kształcenia stymulujących i wspierających rozwój
- Supernauczanie. Perspektywy nowej edukacji
- Globalne i lokalne problemy współczesnej edukacji
- Teoria kształcenia szkolnego.

W ostatnich latach w Zakładzie Metodologii Pedagogiki tematem ogólnym były **Przemiany w teorii i praktyce edukacyjnej. Teoretyczne, metodologiczne i kulturowe podstawy edukacji**. W ramach tematów szczegółowych pracownicy Zakładu podjęli niżej wymienione zagadnienia.

Prof. zw. dr hab. Janusz Gnitecki w ramach tematu szczegółowego badań zajął się także ważnym we współczesnej edukacji tematem nadziei, złudzeń i dylematów reformy oświatowej w Polsce. Celem badań było przedstawienie założeń, na jakich opiera się realizacja reformy oświatowej w Polsce, oraz wynikających z nich konsekwencji, a także określenie nadziei, złudzeń i dylematów reformy oświatowej w Polsce. Problemem badawczym, którego dociekał prof. J. Gnitecki, było szukanie odpowiedzi na następujące pytania: Na jakich założeniach opiera się reforma oświatowa w Polsce? Jakie są nadzieje, złudzenia i dylematy reformy oświatowej w Polsce? Jaka jest jej efektywność? Ponadto w roku 2006 prof. J. Gnitecki zajmował się również problematyką inspiracji badawczych i poznawczych płynących dla podstaw edukacji z nauk przyrodniczych. Celem badawczym było przedstawienie przyrodniczych podstaw edukacji, natomiast problem badawczy miał doprowadzić do poszukania odpowiedzi na następujące pytanie: Jakie inspiracje płyną dla podstaw edukacji z nauk przyrodniczych?

Mgr Barbara Laskowska zajęła się problematyką młodzieży w kulturze globalnej. Celem jej badań było przedstawienie wyborów stylów życia współczesnej młodzieży, zagrożeń, z jakimi może się ona spotkać w kontekście społeczno-kulturowym, z uwzględ-

nieniem kontekstu edukacji. Problem badawczy, jaki postawiła: Na jakich założeniach opiera się wybór stylu życia współczesnej młodzieży? Jakie wynikają z tego konsekwencje dla rozwoju młodego człowieka? Z jakimi zagrożeniami może się spotkać młodzież? Jaki byłby optymalny model edukacji?

Mgr Marcin Wasilewski podjął temat przemian paidei: Paideia jako idea człowieczeństwa w starożytnym i nowożytnym kręgu kulturowym. Celem jego badań było przedstawienie przemian paidei w starożytnym i nowożytnym kręgu kulturowym, natomiast problem badawczy, który postawił sobie doktorant, był następujący: Na jakich założeniach opierała się paideia w starożytnym i nowożytnym kręgu kulturowym? Jakie kontrowersje pojawiają się w paidei w nowożytnym kręgu kulturowym?

Problematyka badawcza dra Mariusza Dembińskiego dotyczyła hermeneutycznej interpretacji i rozumienia zjawisk edukacyjnych. Celem badań było określenie istoty hermeneutycznej interpretacji i rozumienia zjawisk edukacyjnych. Problem badawczy tych badań miał prowadzić do odpowiedzi na następujące pytanie: Na czym polega istota interpretacji i rozumienia zjawisk edukacyjnych w kontekście hermeneutycznym?

Mgr Urszula Tokarczyk-Bar w ramach tematu szczegółowego zajmowała się rozpoznawaniem i rozumieniem wartości nadających sens ludzkiemu życiu. Jej zamiarem było ustalenie wartości nadających sens ludzkiemu życiu oraz skonstruowanie programu edukacyjnego stymulującego i wspierającego rozpoznawanie i rozumienie wartości. Problem badawczy miał pomóc poszukać doktorantce odpowiedzi na pytania: Jakie wartości nadają sens ludzkiemu życiu? Jakie programy mogą stymulować i wspierać rozpoznawanie i rozumienie wartości?

Z kolei dr Małgorzata Kabat realizowała temat: Nauczyciel i jego edukacja w zmieniającym się społeczeństwie. Celem jej badań było przedstawienie różnych sposobów kształtowania kompetencji nauczyciela we współczesnym przełomie formacyjnym, problem badawczy był następujący: Na jakich założeniach należy oprzeć kształtowanie kompetencji nauczyciela we współczesnym przełomie formacyjnym?

Mgr Anna Gnitecka w ramach badań własnych zajmowała się formami interaktywności we współczesnej edukacji (w świetle badań porównawczych, diagnostycznych i eksperymentalnych). Celem badań doktorantki było zbadanie form interaktywności we współczesnej edukacji na przykładzie wybranych krajów. Nieprzypadkowo zatem mgr A. Gnitecka sformułowała następujący problem badawczy: Jakie formy interaktywności realizowane są we współczesnej edukacji zdalnej, lokalnej, wirtualnej i realnej? Na jakich założeniach się one opierają? Jaka jest efektywność wybranych form interaktywności? Jaki byłby optymalny model edukacji interaktywnej we współczesnym przełomie formacyjnym?

Dr Andrzej Kisielewski podejmował tematykę badawczą dotyczącą czasu wolnego i jego implikacji w pedagogice w okresie współczesnego przełomu formacyjnego. Celem jego badań było przedstawienie głównych założeń pedagogiki czasu wolnego, jego implikacji dla teorii i praktyki edukacyjnej natomiast w postawionym przez siebie problemie badawczym dr A. Kisielewski szukał odpowiedzi na pytania: Na jakich założeniach opiera się pedagogika czasu wolnego? Jakie wynikają z tego konsekwencje dla edukacji człowieka?

Prof. dr hab. Jerzy Kujawiński podjął temat: Szkoła dialogu i wdrażania do samokształcenia. Celem badań na gruncie realizowanego tematu badawczego było przedstawienie głównych założeń szkoły dialogu i wdrażania do samokształcenia, natomiast w postawionym przez siebie problemie badawczym prof. J. Kujawiński szukał odpowiedzi na następujące pytania: Na jakich założeniach opiera się dialog i wdrażanie do sa-

mokształcenia we współczesnej edukacji szkolnej? Jakie wynikają z tego konsekwencje dla rozwoju osobowości wychowanka?

Warto podkreślić, że w roku 2007 temat ogólny realizowany w Zakładzie Metodologii Pedagogiki dotyczył kierunków zmian w teorii i praktyce edukacyjnej oraz teoretycznych, metodologicznych i kulturowych podstaw współczesnej edukacji. Badania własne pracowników Zakładu zostały poszerzone o nowy temat szczegółowy: Struktura teorii i metateorii pedagogicznej. Realizacją powyższego tematu zajął się prof. J. Gnitecki. Celem badań było opracowanie założeń konstruowania i weryfikacji teorii i metateorii pedagogicznej. Skonstruowany problem badawczy miał pomóc w poszukaniu odpowiedzi na pytanie: Na jakich założeniach metodologicznych należy oprzeć konstruowanie i weryfikację teorii i metateorii pedagogicznej? Pozostali pracownicy Zakładu kontynuowali tematykę badawczą.

Pisząc o działalności naukowej Zakładu Metodologii Pedagogiki, nie można zapomnieć o wielu konferencjach i spotkaniach naukowych, w których uczestniczyli pracownicy Zakładu. Aby wymienić te najważniejsze, warto rozpocząć od zorganizowanej przez Zakład Metodologii Pedagogiki, Zakład Dydaktyki Ogólnej, Oddział Poznański Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego oraz Podyplomowe Studium w zakresie Konstruowania Programów Kształcenia Stymulujących i Wspierających Rozwój konferencji naukowej „**Konstruowanie programów autorskich stymulujących i wspierających rozwój uczniów w kształceniu szkolnym i pozaszkolnym**” (Poznań, 26 listopada 2006 r.).

Jest to cyklicznie organizowana ogólnopolska konferencja. Ważnym momentem konferencji było wygłoszenie laudacji z okazji 90-lecia urodzin prof. dra hab. Stanisława Szajka. Pokłosiem konferencji była praca zbiorowa pt.: *Konstruowanie programów autorskich stymulujących i wspierających rozwój uczniów w kształceniu szkolnym i pozaszkolnym* (red. Janusz Gnitecki, Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu).

Konferencje i spotkania naukowe, w których uczestniczyli pracownicy Zakładu

- V Konferencja Amerykanistyczna: Polskie badania amerykańskie: doświadczenia okresu 2003–2006, poświęcona pamięci profesor Marii Frankowskiej w związku z 10. rocznicą Jej śmierci, Poznań, 14–15 grudnia 2006
- W stronę wyobraźni dialogu, panel dyskusyjny, Poznań, 12 stycznia 2007
- Spotkanie delegacji Fundacji Humboldta z władzami poznańskich uczelni, ministrem prof. Stefanem Jurką, stypendystami Fundacji oraz młodymi pracownikami nauki, Poznań, 17 lutego 2007
- Spotkanie z George'em Ritzerem, który wygłosił referat „Globalizacja niczego”, Warszawa, 24 lutego 2007
- Spotkanie z Zygmuntem Baumanem, który wygłosił referat „Wolność. Czy mamy jej za dużo?” Poznań, 27 lutego 2007
- Konferencja „Zagłada. Współczesne problemy rozumienia i przedstawiania”, Poznań, 1–2 marca 2007
- Spotkanie autorskie z Katarzyną Koschany i Michałem Januszkiewiczem nt. „Hermeneutyka i literatura ku nowej *koine*”, Poznań, 5 marca 2007
- VI Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny PTP „Edukacja – moralność – strefa publiczna”, Lublin, 17–19 września 2007

- Polityka i politycy. Diagnozy, oceny, doświadczenia, Poznań, UAM, 25–26 października 2007
- X Poznański Festiwal Nauki i Sztuki, październik 2007
- Przyroda – społeczeństwo – umysł: między biologią a filozofią, Poznań, Instytut Filozofii UAM, 9–10 listopada 2007
- „Tolerancja a edukacja”, Gdańsk, 15–16 listopada 2007
- Konferencja Zakładu Metodologii Pedagogiki z okazji 20-lecia Zakładu, listopad 2007
- Konferencja „Filozofia a edukacja. Etyka a edukacja”, Poznań, Instytut Filozofii UAM, 27 marca 2008
- Homo sacer. Suwerenna władza i nagie życie, panel dyskusyjny, Poznań, 28 kwietnia 2008
- Konferencja doktorantów Wydziału Studiów Edukacyjnych, 14 maja 2008

Trzeba także dodać, że Zakład Metodologii Pedagogiki od 2001 roku prowadzi **Podyplomowe studium w zakresie konstruowania programów kształcenia stymulujących i wspierających rozwój**. Jego celem jest zdobycie przez uczestników kompetencji w zakresie konstruowania programów kształcenia stymulujących i wspierających rozwój uczniów. Obszar tematyczny i podejmowane zadania uwzględniają edukację zintegrowaną, całościową i globalną na poziomie przedszkolnym i wczesnoszkolnym, a także na wyższych szczeblach kształcenia, obejmującego nauczanie blokowe i systematyczno-przedmiotowe. Adresatami studium są nauczyciele edukacji przedszkolnej, wczesnoszkolnej, gimnazjów, liceów, a także inne osoby zainteresowane wspieraniem i stymulowaniem rozwoju uczniów oraz zdobyciem kompetencji w zakresie konstruowania i weryfikacji programów kształcenia maksymalizujących rozwój uczniów. W ramach Podyplomowego Studium ukazało się wiele publikacji autorstwa pracowników dydaktyczno-naukowych i uczestników Studium: prac zwartych i artykułów (w tym także ostatnio wydana praca zbiorowa pt. *Konstruowanie programów autorskich stymulujących i wspierających rozwój uczniów w kształceniu szkolnym i pozaszkolnym* pod red. J. Gniteckiego (Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu, Poznań 2006).

W roku 2006 w Zakładzie sfinalizowane zostały dwie prace doktorskie: dr Anny Gniteckiej pt. „Formy interaktywności we współczesnej edukacji” (Poznań 2006, promotor: prof. dr hab. Eugeniusz Piotrowski) oraz dra Marcina Wasilewskiego pt. „Paideutyka Platona. Spory i kontrowersje wokół paidei” (Poznań 2006, promotor: prof. dr hab. Janusz Gnitecki).

Publikacje pracowników Zakładu

Monografie autorskie

1. Gnitecki J., *Wstęp do ogólnej metodologii badań w naukach pedagogicznych*, tom I: *Status metodologiczny nauk pedagogicznych*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2006
2. Gnitecki J., *Metodologia pedagogiki i metodologia badań pedagogicznych*, Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu, wyd. 1, Poznań 2006; wyd. 2, Poznań 2007
3. Gnitecki J., *Przyrodnicze podstawy edukacji*, Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu, wyd. 1, Poznań 2006; wyd. 2, Poznań 2007

4. Gnitecki J., *Struktura teorii pedagogicznej*, Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu, wyd. 1, Poznań 2006; wyd. 2, Poznań 2007
5. Gnitecki J., *Wprowadzenie do pedagogiki ogólnej*, Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu, wyd. 1, Poznań 2006; wyd. 2, Poznań 2007
6. Gnitecki J., *Zastosowanie statystyki w badaniach pedagogicznych*, Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu, wyd. 1, Poznań 2007
7. Kujawiński J., *Szkoła dialogu i samodzielnego uczenia się uczniów*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2006
8. Gnitecka A., *Formy interaktywności we współczesnej edukacji*, Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu, Poznań 2006
9. Dembiński M., *Rytualne oblicze lekcji. Studium teoretyczno-empiryczne*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2005

Prace pod redakcją

1. *Konstruowanie programów autorskich stymulujących i wspierających rozwój uczniów w kształceniu szkolnym i pozaszkolnym*, red. J. Gnitecki, Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu, Poznań 2006
2. *Pedagogika jako formacja intelektualna refleksji we współczesnym dyskursie humanistycznym*, red. J. Gnitecki, Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu, Poznań 2005

Wybrane artykuły i rozdziały w pracach zbiorowych

1. Gnitecki J., *Aksjologiczne podstawy stanowienia celów edukacyjnych szkoły wyższej*, [w:] *Wprowadzenie do pedagogiki szkoły wyższej*, red. K.W. Jaskot, Szczecin 2006, s. 32–51
2. Gnitecki J., *Dylematy i kontrowersje reformy oświatowej w Polsce i ich wpływ na konstruowanie autorskich programów kształcenia*, [w:] *Konstruowanie autorskich programów kształcenia stymulujących i wspierających rozwój uczniów w kształceniu szkolnym, i pozaszkolnym*, red. J. Gnitecki, Wydawnictwo Naukowe PTP, Oddział w Poznaniu, Poznań 2006
3. Gnitecki J., *Edukacja w perspektywie wertykalnej w okresie cywilizacji informacyjnej i globalizacji*, „Homines Hominibus”, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogiki i Administracji w Poznaniu, 2006, nr 1 (2), s. 11–20
4. Gnitecki J., *Istota nauk przyrodniczych i ich wpływ na podstawy pedagogiki i edukacji*, *Dydaktyka Literatury* 2006, nr 24
5. Gnitecki J., *Kapitał intelektualny w okresie współczesnego przełomu formacyjnego*, [w:] *Praca i kapitał społeczny w procesie budowy społeczeństwa obywatelskiego*, red. J. Stępień, Poznań 2006, s. 11–25
6. Gnitecki J., *Nadzieje, złudzenia i dylematy reformy oświatowej w Polsce*, *Rocznik Pedagogiczny* 2006, nr 29
7. Gnitecki J., *Orientacje metodologiczne we współczesnej pedagogice*, [w:] *Metodologia pedagogiki humanistycznej*, red. M. Nowak i in., Wydawnictwo KUL, Lublin 2005
8. Gnitecki J., *Przemiany w informatyce oraz cywilizacji i edukacji informacyjnej*, [w:] *Edukacja informacyjna*, red. K. Wenta, E. Perzycka, Szczecin 2006, s. 10–19

9. Gnitecki J., *Zadania dydaktyki szkoły wyższej*, [w:] *Wprowadzenie do pedagogiki szkoły wyższej*, red. K.W. Jaskot, Szczecin 2006, s. 162–174
10. Gnitecki J., hasła do *Encyklopedii pedagogicznej: Globalistyka, Globalizacja*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa 2004; *Reformy oświatowe*, Wydawnictwo „Żak” Warszawa 2006
11. Dembiński M., *Neokonstrukcjonistyczne ujęcie tożsamości szkolnej na przykładzie wydarzeń szkolnych*, [w:] *Konstruowanie autorskich programów kształcenia*, red. J. Gnitecki, Poznań 2006
12. Dembiński M., *Obrzędowy charakter lekcji*, Nowa Szkoła 2006, nr 1
13. Dembiński M., „*Rozpoznanie*” jako strategia rozwoju edukacji, [w:] *Edukacja wobec wyzwań i zadań współczesności i przyszłości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2006
14. Dembiński M., [rec.] *Ewa Kobyłecka „Rozpoznawanie wartości przez uczniów szkół średnich w procesie edukacji”*, [w:] *Konstruowanie autorskich programów kształcenia*, red. J. Gnitecki, Wydawnictwo Naukowe PTP, Poznań 2006
15. Dembiński M., *O rytuałach zinstytucjonalizowanych. Na przykładzie rytuałów szkolnego korytarza*, [w:] *Pedagogika Kultury*, t. 2, Lublin 2007

Udział pracowników Zakładu w organizacjach i towarzystwach naukowych

Członek Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (J.G.)

Członek Zespołu Pedagogiki Ogólnej KNP PAN (J.G.)

Członek Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej KNP PAN (J.G.)

Prezes Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego (J.G.)

Członek Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (J.G.)

Redaktor Wydawnictwa Naukowego PTP, Oddział w Poznaniu (J.G.)

Janusz Gnitecki

Barbara Laskowska

ZAKŁAD POLITYKI OŚWIATOWEJ I EDUKACJI OBYWATELSKIEJ

Zakład Polityki Oświatowej i Edukacji Obywatelskiej zajmuje się badaniami w zakresie szeroko rozumianej polityki oświatowej, współpracując z wieloma instytucjami, głównie z terenu województwa wielkopolskiego (między innymi – Wydziałem Oświaty Urzędu Miasta Poznania, Agencją Rozwoju Regionalnego, Urzędem Marszałkowskim).

Ponadto podejmuje problemy związane z budowaniem i funkcjonowaniem społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w kontekście zmian społeczno-politycznych dokonujących się na świecie.

Pracownicy Zakładu brali udział w przygotowywaniu raportów we współpracy z różnymi instytucjami:

„Edukacja – przeciwdziałanie bezrobociu i rozwój przedsiębiorczości” w latach 2000–2001

„Diagnoza i strategia rozwoju oświaty w województwie wielkopolskim” w latach 2001–2002

„Polityka oświatowa dla miasta Poznania” w 2005 roku

Pracownicy Zakładu

Prof. dr hab. Kazimierz Przyszczypkowski – pedagog, kierownik Zakładu Polityki Oświatowej i Edukacji Obywatelskiej. Zainteresowania naukowe koncentruje wokół edukacji w perspektywie teorii gier i zbiorów, samorządowej polityki oświatowej, edukacji obywatelskiej, metodologicznych problemów pedagogiki.

Ważniejsze publikacje:

1. *Opozycja polityczna w Polsce – wyzwania dla edukacji. Pomiędzy oporem, emancypacją a transformacją*, Wydawnictwo Edytor, Toruń – Poznań 1993
2. [red. wspólnie z A. Zandekim] *Edukacja i młodzież wobec społeczeństwa obywatelskiego*, Wydawnictwo Edytor, Poznań – Toruń 1996
3. [wspólnie z Z. Melosikiem] *Edukacja obywatelska. Studium teoretyczne, porównawcze i empiryczne*, Wydawnictwo Edytor, Toruń – Poznań 1998
4. *Edukacja dla demokracji*, Wydawnictwo Edytor, Toruń – Poznań 1999
5. [red. i wybór tekstów wspólnie z E. Solarczyk-Ambrozik] *Oświata dorosłych*, Wydawnictwo Edytor, Poznań – Toruń 1999
6. *Środowiskowe uwarunkowania edukacji. Lokalność prowincjonalnością czy szansą wyzwolenia (Edukacja Jutra)*, VIII Tatrzańskie Seminarium Naukowe, 2001
7. [red. wspólnie z E. Solarczyk-Ambrozik] *Changing Citizenship*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2003
8. [wspólnie z E. Solarczyk-Ambrozik] *Zmiana społeczna a kompetencje edukacyjne dorosłych*, WSB, Koszalin 2003
9. [wspólnie z D. Jankowskim i J. Skrzypczakiem] *Podstawy edukacji dorosłych*, Wydawnictwo Naukowe UAM, wyd. 4, Poznań 2007
10. *Studia Polonistyczne w Azji, Blizszy „Ten Inny”. 10 lat współpracy Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu a Hankuk University of Foreign Studies, Department of Polish Studies East European and Balkan Institute Hankuk University of Foreign Studies 2007*, s. 33–38

Współkierowanie pracami w ramach badań:

- „Edukacja – przeciwdziałanie bezrobociu i rozwój przedsiębiorczości” w latach 2000–2001
- „Diagnoza i strategia rozwoju oświaty w województwie wielkopolskim” w latach 2001–2002
- „Polityka oświatowa dla Poznania. Założenia, diagnoza i kierunki zmian” (2006) – praca zespołowa. Urząd Miasta Poznania

Dr Joanna Szafran – psycholog. Pracę doktorską napisaną pod kierunkiem prof. dra hab. Kazimierza Przyszczypkowskiego na temat: „Społeczno-oświatowe funkcje Towarzystwa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych w II RP” obroniła w roku 2008.

Publikacje:

1. *Edukacja jako produkt. O przyszłości uniwersytetów*, [w:] *Edukacja wobec wyzwań i zadań współczesności i przyszłości (Strategie rozwoju)*, red. J. Szempruch, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2006
2. *The knowledge based society – the role of knowledge and education*, [w:] *Molding of the Society Based on Knowledge: Role of Science, Technology and Education*, red. J. Such, J. Wiśniewski, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2007
3. *Edukacja wobec wyzwań współczesności*, [w:] *Tożsamość – reminiscencje*, red. E. Gawel-Luty, J. Kojkoł, Gdańsk 2008.

Zainteresowania naukowe: obszar psychologii społecznej (komunikowania, kreowania wizerunku, marketing)

Dr Agnieszka Gromkowska-Melosik – pedagog. Pracę doktorską napisaną pod kierunkiem prof. zw. dra hab. Zbigniewa Kwiecińskiego obroniła na Wydziale Humanistycznym UMK w Toruniu w roku 2002. Zainteresowania badawcze koncentruje wokół współczesnych i historycznych kontekstów konstruowania płci kulturowej, stratyfikacji społecznej oraz edukacji kobiet.

Publikacje:

1. *Kobiecość w kulturze globalnej. Rekonstrukcje i reprezentacje*, Wydawnictwo Wolumin, Poznań 2002
2. [tłumaczka i współautorka Wstępu] *Kobiety, mężczyźni, społeczeństwo*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005
3. [współredaktorka] *European Higher Education for the World. Studies on Student's Mobility*, Artpress, Poznań 2006
4. [współautorka] Raport z badań „Społeczno-ekonomiczne konteksty sukcesu zawodowego kobiet” 2006
5. [red.] *Kultura popularna i (re)konstrukcje tożsamości*, Drukarnia Haf Leszno, Leszno – Poznań 2007
6. *Ściagi, plagiaty, fałszywe dyplomy. Studium z socjopatologii edukacji*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2007
7. [wspólnie z T. Gmerkiem] *Problemy nierówności społecznej w teorii i praktyce edukacyjnej*, Impuls, Kraków 2008
8. oraz liczne artykuły z pogranicza socjologii kultury, socjologii edukacji i studiów kobiecych (*gender studies*).

Swoje doświadczenia naukowe pogłębiała w trakcie wielokrotnych wyjazdów studyjnych do University of Virginia (USA), a także University of London, University of Sydney oraz uniwersytetów w: Buenos Aires, Saragossie, Hanowerze, Sztokholmie, Oslo i Lund.

Dr Zbigniew Rudnicki – filozof (Uniwersytet Wrocławski, magister), teolog (Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, magister), pedagog (UAM Poznań, doktor).

Praca doktorska „Utopie jako typ alternatywnego myślenia w edukacji (na przykładzie wybranych współczesnych koncepcji pedagogicznych)” napisana pod kierunkiem prof. dra hab. Zbigniewa Kwiecińskiego.

Zainteresowania badawcze: pedagogia granic ludzkiej egzystencji, przerwane dyskursy polskiej pedagogiki, problemy okresu transformacji ustrojowej w Polsce.

Wybrane publikacje:

1. *Bezdroża reformy edukacji, czyli utopijność pewnego projektu*, Rocznik Pedagogiczny t. 23
2. [wspólnie z S. Futymą i G. Szczypińskim] *Trzy szkice o metaforyce pedagogicznej*, Forum Oświatowe 2003, nr 3
3. *Śmierć jako kres życia ludzkiego*, [w:] A. Nowicka (red.) *Wybrane problemy osób starszych*, Impuls, Kraków 2007
4. *Edukacja i utopia*, [w:] R. Borowicz (red.), *Księga pamiątkowa poświęcona prof. Z. Kwiecińskiemu*, Toruń 2008

W przygotowaniu:

1. *Inspiracje Korczakowskie. Na marginesie Prawideł życia* (red. Z. Rudnicki)
2. *Kariery – Bariery – Wybory* (red. Z. Rudnicki)
3. *Wybrane zagadnienia edukacji obywatelskiej. Próby studenckie* (red. Z. Rudnicki)
4. *Więźniowie wyobraźni. O utopii pedagogicznej* (monografia doktorska)

Dr Joanna Jarmużek – psycholog. Praca doktorska „Poczucie koherencji a samokształcenie dorosłych” napisana pod kierunkiem prof. dra hab. Kazimierza Przyuszczypkowskiego (2007). Obszary zainteresowań: problematyka edukacji osób dorosłych, uwarunkowania aktywności edukacyjnej, samokształcenie, poczucie koherencji a funkcjonowanie osoby.

Publikacje:

1. *Styl życia czy sens życia?* Edukacja i Dialog 2004, nr 8, s. 10–17
2. *Po co dorosłym samokształcenie?* Edukacja Ustawiczna Dorosłych 2004, nr 4, s. 57–64
3. *Promowanie jakości pracy*, Edukacja i Dialog 2005, nr 6, 169, s. 12–16
4. *Mobilność edukacyjna staje się koniecznością*, Edukacja i Dialog 2005, nr 8, s. 9–13
5. *Samokształcenie wymaga określenia własnej tożsamości*, Edukacja i Dialog 2006, nr 2, s. 4–10
6. *Poczucie koherencji a samokształcenie dorosłych*, [w:] J. Szempruch (red.), *Edukacja wobec wyzwań i zadań współczesności i przyszłości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2006, s. 465–475
7. *Studenci o zawodzie nauczyciela*, Edukacja i Dialog 2006, nr 7, s. 40–42
8. *Gotowość studentów do bycia nauczycielem – wyniki badań*, Edukacja i Dialog 2007, nr 8, s. 191
9. *Belfer z przypadku*, Psychologia w Szkole 2008, nr 3, s. 125–130

W przygotowaniu:

1. *Rola aspiracji edukacyjno-zawodowych w życiu człowieka*, Chowanna, w druku
2. *Uwarunkowania aktywności edukacyjnej kobiet*, [w:] *Edukacja bez granic – mimo barier*, t. 2, Wydawnictwo WSB, w druku

Dr Beata Wołoszyn – psycholog. Praca doktorska „Doskonalenie zawodowe menedżerów w gospodarce opartej na wiedzy” napisana pod kierunkiem prof. dra hab.

Kazimierza Przyszczypkowskiego (2003). Zainteresowania naukowe koncentruje wokół problematyki uczenia się dorosłych, aktywności edukacyjnej, badania efektywności szkoleń.

Publikacje:

1. [jako B. Kwarcieńska, wspólnie z J. Profaska, B. Ościłowska, G. Komerska] *Dziecko w bezpiecznym otoczeniu*, Present-Service, Poznań 1998
2. [jako B. Kwarcieńska] rozdziały: „Szkoly policealne, studia wyzsze i podyplomowe”, „Szkoly artystyczne i pozaszkolna oferta edukacyjna dla dzieci, mlodzięzy i dorosłych”, „Szkolne i pozaszkolne formy edukacji dorosłych”, [w:] E. Solarczyk-Ambrozik, K. Przyszczypkowski, *Diagnoza stanu oświaty w województwie wielkopolskim*, Sejmik Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2002
3. [jako B. Kwarcieńska, wspólnie z J. Milewicz] *Changes in the Opinion on Social Welfare in the Post – communist Poland*, [w:] E. Solarczyk-Ambrozik, K. Przyszczypkowski (red.), *Changing Citizenship*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2003
4. *Potrzeba samodoskonalenia podstawowym motorem rozwoju – doniesienie z badań* (<http://www.szkolenia.com/szkolenia.nsf/3bc99a32402f4695c12568e0007a93a7/7d515e5a12a419ecc1256e200057ab23?OpenDocument>) (2004)
5. [jako B. Kwarcieńska] *Kompetencje wyznaczane przez współczesny rynek pracy*, [w:] E. Solarczyk-Ambrozik (red.), *Kształcenie ustawiczne warunkiem adaptacji do zmian na rynku pracy. Materiały z konferencji naukowej*, WSzW, Poznań 2004
6. [jako B. Kwarcieńska] *Edukacja w planach zawodowych studentów studiów MBA – doniesienie z badań*, [w:] *Teraźniejszość jako źródło wyzwań edukacyjnych*. Materiały konferencyjne, Wrocław, 23–25 września 2004
7. [jako B. Kwarcieńska] *Gospodarka oparta na wiedzy a edukacja menedżerów – doniesienie z badań*, [w:] A. Kargulowa, S.M. Kwiatkowski, T. Szkudlarek (red.), *Rynek i kultura neoliberalna a edukacja*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2005
8. [jako B. Kwarcieńska] *Doskonalenie zawodowe menedżerów w gospodarce opartej na wiedzy*, Wydawnictwo Garmond, Poznań 2005
9. [jako B. Kwarcieńska] *Wprowadzanie systemu ocen jako metoda zarządzania kompetencjami*, [w:] K. Dobrzański, E. Solarczyk-Ambrozik (red.), *Rozwój potencjału społecznego organizacji*, Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej, Koszalin – Poznań 2006, s. 65–78
10. [wspólnie z zespołem] „Polityka oświatowa dla Poznania. Założenia, diagnoza i kierunki zmian”, Urząd Miasta Poznania, 2006
11. [jako B. Kwarcieńska] *Doskonalenia zawodowe menedżerów w Polsce – doniesienie z badań*, [w:] E. Gawel-Luty, J. Kojkoł (red.), *Edukacja wobec tożsamości społecznej*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2008

Aktywność naukowa:

Praca nad raportem „Edukacja – przeciwdziałanie bezrobociu i rozwój przedsiębiorczości” w latach 2000–2001

Praca nad raportem „Diagnoza i strategia rozwoju oświaty w województwie wielkopolskim” w latach 2001–2002

Współpraca ze Strażą Graniczną w zakresie budowy opisu kompetencji zawodowych w latach 2002–2003

Dr Izabela Cytlak – pedagog specjalny. Pracę doktorską „Studia wyższe a jakość życia osób niepełnosprawnych” napisała pod kierunkiem prof. dra hab. Kazimierza Przyszczypkowskiego (2007). Zainteresowania badawcze koncentruje wokół problematyki emancypacji i wykluczenia społecznego, szczególnie osób niepełnosprawnych, podmiotowości osób niepełnosprawnych w procesie edukacji, tożsamości społecznej oraz jakości życia. Swoje doświadczenia pogłębiała w trakcie wyjazdu naukowego do Francji oraz pracując jako konsultantka merytoryczna przy projekcie Qatrian (dotyczącym podnoszenia dostępności i jakości kształcenia osób niepełnosprawnych), realizowanym w ramach programu Unii Europejskiej Leonardo da Vinci.

Publikacje:

1. *Wielowymiarowość edukacji osób niepełnosprawnych – szanse i zagrożenia*, materiały konferencyjne V Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego, Wrocław, 23–25 września 2004
2. *Rola i znaczenie edukacji osób niepełnosprawnych w procesach przemian świata współczesnego*, [w:] J. Szempruch (red.), *Edukacja wobec wyzwań i zadań współczesności i przyszłości. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2006
3. *Niepełnosprawność: utracona tożsamość?* Niepełnosprawność i Rehabilitacja 2006, nr 1
4. *Szanse i zagrożenia społecznej integracji osób niepełnosprawnych w wymiarze edukacyjnym*, *Studia Edukacyjne* 2008, nr 7, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań
5. *Niepełnosprawność a tożsamość – o społecznym postrzeganiu osób niepełnosprawnych*, [w:] E. Gaweł-Luty, J. Kojkoł (red.), *Edukacja a przemiany tożsamości społecznej*, Gdańsk 2008

W przygotowaniu:

1. *Niepełnosprawni na studiach wyższych – bilans zysków i strat*
2. *Problemy osób niepełnosprawnych – zadania dla liderów społeczności lokalnej*
3. *Niepełnosprawni a edukacja – (nie)równość szans?*

Dr Roman Pawłowski – pedagog specjalny, absolwent filologii polskiej. Autor rozprawy doktorskiej pt. „Społeczne funkcje ośrodków zamiejscowych wyższych uczelni państwowych na terenie Wielkopolski” (2008), napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Kazimierza Przyszczypkowskiego.

Zainteresowania naukowe koncentruje wokół problematyki społecznych funkcji edukacji jako istotnego czynnika w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego, społeczności lokalnych oraz powiązań szkolnictwa wyższego ze środowiskiem lokalnym, szczególnie małych i średnich miast. Obecnie podejmuje także badania w zakresie kształtowania postaw patriotycznych Polaków w kontekście środowisk lokalnych oraz zagadnienia związane ze szkolnictwem artystycznym w Polsce.

Publikacje:

1. *Szkoła wyższa w średnim mieście – czy stracone nadzieje?* [w:] T. Frąckowiak (red.), *Arytmia egzystencji społecznej a wychowanie*, Warszawa 2001
2. *Otwarta szkoła? Prospołeczne aspekty programów wychowawczych – deklaracje i rzeczywistość*, [w:] K. Kuczyński (red.), *Praca wychowawcza w placówkach edu-*

- kacyjnych i opiekuńczych*, Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku. Pedagogika, t. III, Płock 2004
3. *Ośrodki zamiejscowe uczelni wyższych – po co i dla kogo ta oferta?* [w:] A. Domagała-Kręcioch, Z. Szarota (red.), *Zeszyty Naukowe Forum Młodych Pedagogów przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN*, Zeszyt 8, Kraków 2004
 4. *Pozamerytoryczne uwarunkowania oceniania szkolnego w autorefleksji nauczycieli*, [w:] E. Koziół, E. Pasterniak-Kobyłecka (red.), *Świadomość i samoświadomość nauczyciela a jego zachowania zawodowe*, Zielona Góra 2005
 5. *Uczelnia wyższa w środowisku lokalnym małego i średniego miasta w opiniach przedstawicieli samorządów terytorialnych*, [w:] Z. Andrzejak, L. Kacprzak, K. Pająk (red.), *Polski system edukacji po reformie 1999 roku. Stan, perspektywy, zagrożenia*, t. 2, Poznań – Warszawa 2005
 6. *Uczelnia wyższa w małym mieście – szansa czy utopia?* [w:] B. Śliwerski (red.), *Pedagogika alternatywna. Postulaty, projekty i kontynuacje*, tom II: *Innowacje edukacyjne i reformy pedagogiczne*, Kraków 2007
 7. *Kształcenie wyższe na prowincji – moda, biznes czy szlachetne postannictwo?* [w:] E. Gaweł-Luty, J. Kojkoł (red.), *Edukacja a przemiany tożsamości społecznej*, Gdańsk 2008
 8. *Poezja i plastyka w edukacji szkolnej – trwały związek czy przelotny romans?* [w:] W. Limont, B. Didkowska (red.), *Edukacja artystyczna a metafora*, Toruń 2008

W przygotowaniu:

1. *Blaski i cienie demokratyzacji dostępu do edukacji na poziomie wyższym w małych i średnich miastach Wielkopolski*, w druku
2. *Oferta kształcenia akademickiego dla osób dorosłych na prowincji*, w druku

Beata Kwarcińska
Izabela Cytlak

ZAKŁAD RESOCJALIZACJI

Zakład Resocjalizacji powstał w roku 1992, wyodrębniając się z Zakładu Pedagogiki Społecznej kierowanego długie lata przez prof. dra hab. Stanisława Kowalskiego. Od samego początku funkcję kierownika pełni prof. dr hab. Wiesław Ambrozik. Obecnie w zakładzie Resocjalizacji zatrudnione są następujące osoby: dr Maria Dąbrowska-Bąk, dr Bogusław Dziecioł, dr Katarzyna Pawełek, dr Agnieszka Barczykowska, dr Maciej Muskała, mgr Włodzimierz Markiewicz (1/2 etatu – starszy wykładowca) oraz jako doktorantka – mgr Jana Chojecka.

Z Zakładem były także związane studentki Stacjonarnego Studium Doktoranckiego na WSE UAM: mgr Justyna Strykowska, mgr Monika Marczak, które po obronieniu dysertacji doktorskich podjęły działalność naukową w innych ośrodkach.

Realizowane przez zespół Zakładu badania nad funkcjonowaniem systemu profilaktyki i resocjalizacji w typowych społecznościach lokalnych stanowią swoiste nawiązanie i kontynuację problematyki zainicjowanej i realizowanej od 1972 roku w Instytucie Pedagogiki UAM pod kierunkiem prof. S. Kowalskiego nad tzw. lokalnymi systemami wychowawczymi. W sytuacji zmiany społecznej, z jaką mamy obecnie do czynienia, zagadnienia badawcze postawione przed trzydziestu laty nabierają nowego znaczenia. To

właśnie społeczności lokalne stają się obecnie najważniejszą płaszczyzną wychowania w tym oddziaływań profilaktyczno-resocjalizacyjnych. Badania realizowane w Zakładzie Resocjalizacji pozostają w ścisłym związku z aktualnymi problemami społecznymi, ponieważ dotyczą zarówno uwarunkowań rozwoju procesu niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży (a zatem tych, którzy najbardziej są narażeni na oddziaływanie niekorzystnych czynników rozwojowych), jak i kwestii readaptacji coraz liczniejszej grupy osób z przeszłością penitencjarną. Czynnikiem uwzględnionym w badaniach są z jednej strony uwarunkowania psychologiczno-społeczne zachowań odbiegających od porządku normatywnego (typ i struktura osobowości, środowisko rodzinne i rówieśnicze), z drugiej zaś – funkcjonowanie systemu profilaktyki, resocjalizacji i readaptacji osób, które należą do tzw. grup ryzyka czy też u których już wystąpiła dysfunkcja. Wyniki badań mogą mieć istotne znaczenie dla praktyki konstruowania skutecznych systemów zapobiegania powstawania i pogłębiania się procesu niedostosowania społecznego.

Tematy prac szczegółowych koncentrują się wokół funkcjonowania sieci instytucji systemu profilaktyczno-resocjalizacyjnego, a także genezy niedostosowania społecznego i form jego zapobieganiu.

Na tym tle problematyka zachowań dewiacyjnych przejawianych przez dzieci i młodzież stała się tematem dociekań badawczych. Przestępczość nieletnich, jako egzemplifikacja tego typu zachowań, w ostatnich latach stała się najbardziej niebezpiecznym zjawiskiem towarzyszącym transformacji w Polsce. Statystyki obnażają to zjawisko w sposób bezwzględny. Działania naprawcze mają często charakter chaotycznych działań. Wiara w prewencyjną skuteczność represji nie znajduje potwierdzenia ani w rzeczywistości, ani w teorii. Powodzenie programów prewencyjnych wymaga nie tylko dogłębnego poznania samego zjawiska i jego przyczyn, ale i stymulowania aktywności społeczności lokalnej i rozwoju rozmaitych form współdziałania samorządów lokalnych, instytucji wychowania bezpośredniego i pośredniego.

Tematem kolejnych opracowań jest badanie funkcjonowania instytucji karnych, ze szczególnym uwzględnieniem roli więzi występującej pomiędzy osadzonymi czy – szerzej – zakładem karnym a środowiskiem. Wzrastająca populacja osadzonych w polskich jednostkach penitencjarnych, dysponujących w zasadzie niezmienną przestrzenią fizyczną, budzi niepokój zarówno teoretyków, jak i praktyków penitencjarnych co do prawidłowego funkcjonowania instytucji, jaką jest zakład karny. Taki stan rzeczy wpływa na funkcjonowanie całej społeczności więzienia, a więc zarówno osadzonych (Goffmanowski świat podwładnych), jak i funkcjonariuszy różnych pionów (świat personelu). Wszystkie zależności społeczne, które w tych ekstremalnych warunkach warunkują przebieg realizacji celów kary pozbawienia wolności, zostały ujęte w kategorii więzi społecznej i poddane analizie. Konieczne wydaje się również w tym kontekście podjęcie problematyki readaptacji byłych już więźniów. Ich wzrastająca liczba przy spadku skuteczności oddziaływań grozi „wykluczeniem wykluczonych”.

Pracownicy Zakładu uczestniczyli w licznych konferencjach naukowych – zarówno o charakterze międzynarodowym, jak i ogólnopolskim. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć:

- Symposium on Social Work Theories and Metodologies, organizator: The Inter-University Center in Dubrownik
- Osobnost cloveka a jeho socializace v evropske spolecnosti – organizator: Uniwersytet Brno
- Uwarunkowania i wzory marginalizacji społecznej młodzieży – organizator: Uniwersytet Jagielloński

- XV Zjazd Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracowników Socjalnych – organizator: Uniwersytet Łódzki
- IV Polski Kongres Penitencjarny – organizator: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Uniwersytet Gdański, CZSW, COSSW Kalisz
- IV Konferencja Naukowa Międzynarodowa: Kuratela sądowa w zapobieganiu przestępczości i patologii społecznej w środowisku lokalnym, organizator: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Wielkopolskie Stowarzyszenie Kuratorów Sądowych, Sąd Okręgowy w Poznaniu, Rada Terenowa ds. Readaptacji Skazanych Województwa Wielkopolskiego
- XII Międzynarodowa Konferencja Naukowa IPU WA, Serca Miast – organizator: Politechnika Krakowska

Ważniejsze publikacje pracowników Zakładu Resocjalizacji

1. W. Ambrozik, *Społeczno-przestrzenne czynniki zachowań dewiacyjnych dzieci i młodzieży a funkcjonowanie systemu profilaktyki i resocjalizacji*, [w:] W. Kubik, B. Urban (red.), *Uwarunkowania i wzory marginalizacji społecznej współczesnej młodzieży*, Kraków 2005, s. 533–540
2. W. Ambrozik, M. Muskała, *Společensko-prostorove faktory deviačného chování dětí a mládeže a fungování systému prevence a resocializace*, [w:] *Osobnost cloveka a jeho Socializace v evropske společnosti*, Brno 2005, s. 90–97
3. W. Ambrozik, *Pedagogika resocjalizacyjna*, [w:] B. Śliwerski (red.), *Pedagogika. Subdyscypliny wiedzy pedagogicznej*, t. 3, Gdańsk 2006
4. W. Ambrozik, *Readaptacja społeczna i reorganizacja środowisk lokalnych jako warunek skuteczności oddziaływań resocjalizacyjnych*, [w:] B. Urban, J.M. Stanik (red.), *Resocjalizacja*, Warszawa 2007
5. M. Dąbrowska-Bąk, *Obraz młodzieży w prasie lokalnej w świetle zastosowania metody analizy pól semantycznych*, [w:] T. Frackowiak (red.), *Dziecko. Edukacyjne i pomocowe oferty małych ojczyzn*, Poznań – Wągrowiec 2005, s. 389–405
6. M. Dąbrowska-Bąk, *Wandalizm w przestrzeni szkoły*, [w:] W. Kubik, B. Urban (red.), *Uwarunkowania i wzory marginalizacji społecznej współczesnej młodzieży*, Kraków 2005, s. 549–564
7. M. Dąbrowska-Bąk, *Wandalizm w przestrzeni miasta*, *Opieka – Wychowanie – Terapia* 2005, nr 3–4, s. 19–22
8. J. Strykowska, *Niedostosowanie społeczne dzieci w wieku szkolnym. Problemy Diagnoza Profilaktyka*, Gniezno 2005
9. K. Pawełek, *Obywatelskie formy samoobrony przykładem współczesnych inicjatyw w przewycięzaniu zjawisk patologicznych*, [w:] T. Frackowiak (red.), *Dziecko. Edukacyjne i pomocowe oferty małych ojczyzn*, Poznań – Wągrowiec 2005, s. 493–506
10. K. Pawełek, *Pomoc rodzinie w przeciwdziałaniu zachowaniom ryzykownym dzieci i młodzieży (doświadczenia zachodnie)*, [w:] K. Gąsior, T. Sakowicz (red.), *Pedagogika społeczna w służbie rodzinie*, t. I, Kielce 2005, s. 49–55
11. K. Pawełek, *Współczesne inicjatywy w przewycięzaniu przestępczości w społecznościach lokalnych (na przykładzie doświadczeń amerykańskich)*, *Policja* 2005, nr 2, s. 25–28
12. K. Pawełek, *Zapobieganie przestępczości a jakość życia w miejskich społecznościach lokalnych*, [w:] Z. Palak (red.), *Jakość życia osób niepełnosprawnych i nieprzystosowanych społecznie*, Lublin 2006

13. A. Barczykowska, *Kapitał społeczny jako czynnik normalizacji życia mieszkańców wielkiego miasta*, [w:] Cz. Kosakowski, A. Krauze (red.), *Normalizacja środowisk życia osób niepełnosprawnych*, Olsztyn 2005, s. 166–173
14. A. Barczykowska, „Kapitał społeczny a zjawiska dewiacji w środowisku wielkomiejskim”, niepublikowana rozprawa doktorska
15. B. Dzieciół, *Rola pracownika socjalnego w lokalnym systemie profilaktyki wybranej społeczności młodzieży*, [w:] T. Frąckowiak (red.), *Dziecko. Edukacyjne i pomocowe oferty małych ojczyzn*, Poznań – Wągrowiec 2005, s. 447–453
16. B. Dzieciół, *Inteligencja i uczestnictwo społeczne*, *Rocznik Pedagogiczny* 2005, nr 1, s. 512–521
17. M. Marczak, *Świat w percepcji więźniów i więźniarek*, *Opieka – Wychowanie – Terapia* 2005, nr 3–4, s. 39–42
18. M. Marczak, *Uwarunkowania przestępczości kobiet w świetle wybranych teorii*, [w:] Cz. Kosakowski, A. Krauze (red.), *Normalizacja środowisk życia osób niepełnosprawnych*, *Dyskursy Pedagogiki Specjalnej* 2005, nr 4, Olsztyn, s. 426–433
19. M. Marczak, *Przemoc w rodzinie a agresywne zachowania kobiet odbywających karę pozbawienia wolności*, [w:] K. Gąsior, T. Sakowicz (red.), *Pedagogika społeczna w służbie rodzinie*, III Świętokrzyskie Dni Profilaktyki, Kielce 2005, s. 201–207
20. M. Marczak, A. Szukalska, *Kariera przestępcza nieletnich w analizie typologicznej*, [w:] T. Frąckowiak (red.), *Dziecko. Edukacyjne i pomocowe oferty małych ojczyzn*, Poznań – Wągrowiec 2005, s. 465–475
21. M. Marczak, „Losy życiowe kobiet odbywających karę pozbawienia wolności”, niepublikowana rozprawa doktorska
22. M. Muskała, *Więź osadzonych ze środowiskiem*, Poznań 2006
23. M. Muskała, *Udział instytucji środowiska lokalnego w wykonywaniu kary pozbawienia wolności*, [w:] T. Frąckowiak (red.), *Dziecko. Edukacyjne i pomocowe oferty małych ojczyzn*, Poznań – Wągrowiec 2005, s. 453–464
24. M. Muskała, *Więź osadzonych ze środowiskiem. Próba operacjonalizacji pojęcia*, *Przegląd Więziennictwa Polskiego* 2008, nr 58
25. M. Muskała, *Determinanty represyjności systemu karnego*, *Studia Edukacyjne* 2008, nr 7, s. 81–95
26. A. Barczykowska, M. Muskała, *Dzieci ulicy w „sercach miasta”*, *Czasopismo Techniczne. Architektura*, z. 2-A/2008, z. 7, s. 23–37 (wydawnictwo PK, Kraków)

Maciej Muskała